

ZOMBOR és VIDÉKE.

A BÁCS-BODROGH MEGYEI EGYESÜLT EULENZÉK HIVATALOS POLITIKAI KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 frt.
Néptanítóknak egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt. — Negyedévre 1.50.
Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő:

Dr. Molnár Gyula.

Megjelenik hetenként kétszer: vasárnap és esztendőnkön.
Szerkesztőség: **Csendes-utca TÓTH-féle ház.**
Kiadóhivatal: **Csendes-utca, OLÁH-féle ház.**

Tanév végén.

Bezárultak az iskolák kapui, tanárok és muzsák szétoszlottak, hogy az esztendő fáradságos munkáját szórakozás közben kipihenjék.

Szabad mozgást keres magának a lélek és a test egyaránt. A megzabolázott kedély levette hálóját, utat tör magának: szabordnáczió kivül álló urrá lesz a discipulus.

Akik jó bizonyítványt nyertek, azok megérdemlik a vakációzt. Azoknak szívesen meghozsajjuk, ha bizonyos „folyényt” éreznek magukban, s szívesen oda írjuk nevök elé a „nagyreményű” czímet, ami őket méltán meg is illeti.

De jaj azoknak, a kik nem érdemlik meg, hogy róluk itt megemlékezzünk; mert hisz beszélni minék is azokról a szerencsétlenekről, a kik a vakáció „élő-halottjai”-kép szögyenkezve lézengenek a szülői ház szomorúvá tett portáján.

Fájdalommal tapasztaljuk, hogy évről-évre több és több ezeknek a „bus vitézeknek” a száma. A mai ifjúságból azt mondják, hogy kihalt a tudomány utáni vágy. Ez nem áll. Nem ez az oka a rossz klasszifikációnak, hanem az, hogy a mai ifjúságot a nyugati felvilágosultság erkölcsi haladása magával ragadta s sokkal fogékonyabban az iskola falain kívül történő események, mint az azon belül történő előadások iránt.

És okozzák a szülők önmagukat, ha fiuk még elégséges előmenetelt sem tudott az iskolában elérni. Mert első sorban a szülők vannak hivatva arra, hogy fiukból jó tanulókat neveljenek. Fejlessék gyermekök erkölcsét. Ez az Achilles sarka a jó bizonyítványoknak.

S ha az a vasfejű nebuló nem tudja, sem megrágni, sem megemészteni, nem a logaritmust, de az egyszerűbb tantárgyeket vagy más tantárgyat sem, hát akkor minék forszírozni az urrá való nevelést. A lateiner tudomány ma már úgy is gyenge keresetforrás.

Nem lehet mindenki ügyvéd, orvos, mérnök. Azelőtt régen, magyar nemes ember nem adta oda a fiát sem iparosnak, sem kereskedőnek. De a mióta azt tapasztal-

tuk, hogy Angolországban a lordok gyermeküket iparosnak, kereskedőnek nevelik, s azokból gazdag gyárosok lesznek, azóta már nekünk is vannak ilyen neveltjeink. És mit tapasztalunk, hogy a kereskedés és ipar terén sokkal könnyebb a megélhetés s szorgalommal és munkával könnyebb a meggazdagodás, mint bármely más diplomával.

Közünkben van tehát Angolország meggazdagodása titkának kulcsa: fiainkból nemesak lateinereket, hanem kereskedőket és iparosokat nevelni.

Azért most, midőn az év végén sok fejtorést okoz a szülőknek, hogy fiukat milyen pályára is szánják, tiszta lelkiismerettel adják őket oda kereskedő vagy iparosnak, ha arra való, ha testi ereje a munkát megbírja. Ha fiu szellemi ereje magasabb talajt keres, ám emelkedjék, ha képessége vonzza, s ha ambíciójával s igazi szorgalma és törekvésével okvetlen eléri a czélt. Tudományos emberekre is szükségünk van.

De nem akarjuk azt mondani, hogy csak a gyengébb felfogású ifjakat tereljék a kereskedelem és ipar terén — bár a tudomány foglalkozásának terén ezek ott ugy sem boldogulnak, s így könnyebben szereshetnek maguknak vagyon — de ne zárjuk el az utat egyik fiunk elől sem, mert ha a szellem amott érvényesül, itt érvényesül és „értékesül.” . . .

Zombor sz. kir. város polgármestere, városi törvényhatóságunk első tisztviselője hosszas szenvedés után végre kiszorult. Rég halljuk s rég jelezük is lapunkban emésztő betegségeit, melyről itt-ott mintha kilábadt volna, de mely ismételve koragyra szegte a végre leküzdötte benne az életet s átaladta az örök pihenésnek.

Hoffmann Mihály nem közönséges ember volt, nemesak városi polgármester, hanem férfiú volt, olyan — a minőről a költő dícsérete szól. — férfiú: jellem — becsületesség!

A „Zombor és Vidéke” tárczája.

Elnézem . . .

Elnézem a rózsá bimbót,
És oly hívőn álomba von;
Csak elnézem, némán, hosszan,
De letépné ahi! nem tudom.

Ugy elnézem, hogy nyit esendben
Elrejtőzve a galyakban!
— Hisszen, édes, éppen mint te,
Olyan kedves, szép, ártatlan.

Márton Pál.

Az óra.

— Lermius J. után. —

Pierret, az órás, még fiatal ember volt; komoly és hallgatag legény. Nem esoda; igen nagy szerencsétlenség érte már életében. Hét év előtt — Pierret akkor még a hadseregnél szolgált — atyját meggyilkolták. A városból, a hol szolgált, gyorsan haza sietett, midőn a borzasztó szerencsétlenségről értesült.

Ki volt a gyilkos? Hol volt az elvetemült ember, a kin ősz atyját meg kellett volna bosszulnia? A hatóság nélkülözö a legkisebb támpontot daczára annak, hogy a gyilkos tiszzer frankot rabolt el az öreg Pierretől.

Minden vizsgálódás hiába volt. Pierret ezalatt kizerabladult a katonasághól és hozzáállott a munkához. Ez volt egyedüli vigasza.

A fájdalom még mindig rágódott szívén, Gyakran lehetett őt látni, a mint a város utcáin kóborolt, mintha keresne valakit.

Igy teltek hetek, hónapok és évek. Senki sem gondolt már a gyilkosságra — csak Pierret és a másik, az ismeretlen, a kinek emlékezetéből a gonosztt még nem tűnt el.

* * *

Pierret egy alkalommal Párisba utazott, hogy különböző vásárlásokat tegyen. Ekkor vett meg egy nagy álló órát is, a mely egyetlen volt a maga nemében. Igazi esodamít.

A vidéken szerették a nehéz, tömör butorokat és az óra ebben a tekintetben is ritkította párját. De mennyibe kerülhetett a remekmű?

Pierret az embereket behívta boltjába, ha megállottak a kirakat előtt.

Csodálkozva szemlélték a nagy órát.

„És mennyibe került?” kérdék aztán.

„Száz arany az ára.” A esalódás nem volt esekély. Az igaz, az óra megéri ezt az árat — de száz aranyat egy óráért! . . .

„Ut is?”

„Igen, hallják csak.” Az órás megindította az itőkészüléket; tisztá, esengő hangon szólat meg.

„Látom már, senki sem veszi meg az órát.” — mondá Pierret, „ostobaság volt megvennem.”

„Közülünk senki sem veszi meg, nincs annyi pénzünk, de ismerünk mégis valakit, a ki talán megveszi.”

„Igazán? És ki az?”

„Locard, a szép Locard, a ki holnap meglázasodik és nem nagyon fukarkodik pénzével.”

„Ha megmondánók neki?”

„Szívesen; biztosan megveszi. Csak a hiuságát kell egy kissé esiklandozni.”

„Oh igen nagy szolgálatot tennék nekem!” —

Janques Locard nem igen kedvelt ember volt a kis városban és pedig különböző okokból. Először is, hirtelen igen nagy vagyon birtokába jutott! Valami rokona, a ki messze a várostól halt meg, tette őt egyedüli örökösévé. Viszonyait rendezte — és igazi pénzazarló lett. Különös kedve telt abban, hogy a szegényebb embereket kinezta. Pajtásaival dorbézolva, vígan élte napjait. A kik hozzá esatlakoztak, nagyon is jól értékék, miképpen kelljen érszenyét megkönynyebíteni.

Miért ne hizelegjen az ember hiuságának, hogy rábirja egy jó tette is. Különbön nem volt az olyan könnyű, mint az ember gondolná. Midőn Locard előtt Pierret nevét megemlítették, megvető közmozdulatot tett.

Nem szerette őt, mindnyájan tudták. Szabadságában áll mindenkinek gondolták, szeretni és gyűlölni, a kit tetszik. De ennek a dolognak semmi köze ahhoz. Csak nézze meg a esodárárt — még a grófnak sincs olyan esoda-órája.

„Igazán, a gróf kastélyában sincs olyan óra!”

„Locard lassanként neki hevült, majd ígént, majd nemet mondott.

„Komolyan,” kiáltá egyik a társaságból, „az ember azt hinné, hogy félsz, Pierrethez menni!”

„En . . . félni . . . Pierretől! Ha! Jerünk!”

Az órás boltjában ült egy órával foglalkozva. Nem tudta mi történik az utcán, annyira belemélyedt munkájába. Eszrevette mégis a kis csoportot, a mely boltjához közeledett. Arcazó mosoly vonult végig. Remélte, hogy eladhajtja óráját. Örvendetes dolog mégis, pénz szerzeni! Ugy-e bár?

Locard belépett. „Ez az?” kérdé közönyösen mutatva az órára. Közönyössége szinvelt volt; csak nehezen küzdhetne le igaztosságát. Pierret udvariasan állott fel. Locard hátát fordította, göböl valószínűleg. Az alkut esakhamar megkötötték. Locard 250 frankért vette meg az órát.

„On, azt hiszem, ismeri azt a házat a templommal szemben?”

„Ki ne ismerne a gazdag Locard házat? Az óra esakhamar ott lesz.”

„És esztére,” — mondá Locard barátaihoz — még mindig nem nézett az órára. „Jertek el egy pohár punchra 9 órakor.”

Locard egy 100 frankos jegyet dobott az asztalra, mint foglalót és eltávozott barátaiával.

Pierret a jegyet elgétte.

Az óra valóban szépen nézett ki a porcellán edények között. Locard és pajtásai az asztal körül ültek, ittak, énekeltek. Tizenegy óra. Az óra út. A pajtások elhallgattak. Az ember szeretné egész éjen át hallgatni.

Ejfé. A társaság még mindig együtt ül. Az óra nemsokára tizenkettőt fog ütni. „Bort, punchot ide! Oltsátok el a gyertyákat, Gyujtsátok meg a bowlt.”

A bowlle meggyült a nagy tában. Sajátúsgosan világítja meg a dorbézolókat.

„Halljátok, az óra út!”

Nem! Beszél!

„Jacques Locard! Jacques Locard!”

„He, ki kiált, honnan e borzasztó, sikoltzó segélykiáltás?”

„Jacques Locard, valld meg!”

„Ki beszél itt?”

„Locard, te halál sápadt vagy.” — És a hang vérfagyasztóan kiáltja ismét, mintha a sirtóból jönne:

„Jacques Locard, te gyilkos vagy!”

„Hazugság!”

„Jacques Locard, te ölted meg az öreg Pierret . . . Gyilkos!”

Ház eladás.

Zombor Szelence külvárosban, a Deák-Ferenc köruton összeírás 52. szám alatt fekvő adó és tehermentes ház szabad kézből eladó.

Feltételek iránt bővebb felvilágosítást ad „Zombor és Vidéke” kiadó hivatala.

Mártonfi Károly
háztulajdonos.

1-3

Előkelő orvosi tekintélyek u. m.:

dr. Korányi tr. kir. tanácsos, dr. Kőzmárcsly tr. dr. Kóthi, dr. Schwimmer tr., dr. Stiller tr., dr. Müller Kálmán egyetemi tr., dr. Grosz Sándor megyei t. főorvos, dr. Reinitz, dr. Herman S. főorvos stb. Budapesten; dr. Kállay Adolf rendelő-orvos Karlsbadban; dr. Braun tr. udvari tanácsos, dr. Rokitsany tr., kormánytanácsos, dr. Schmitzler tr., dr. Oser tr., dr. Winteritz tr., dr. Herez egyetemi tr., dr. Rott tr., dr. Marenczeller, Eulenthal dr. Kautz, dr. Gold udv. orvos, dr. Batsy a bécsi orvosi collegium titkára stb. stb. ifetele folytán

(HYGIEA-SPRUDEL)

KORONA-FORRÁS.

Radkersburg mellett Steierországban.

Legjelesebb, legtisztább égvényes savanyúvíz

a Hygiea-Sprudel nemcsak a legkifinobb, legkellemesebb izl és legegészségesebb ital, hanem egyszersmind az emésztési, lélegzési és vizeleti szervezettek bájában

elsőrendű gyógyviz.

Borral vegyítve kitünő.

A forrástermény egyedüli elárúsítója:

MAUTNER ADOLF, BUDAPEST.

Arany János-utca 36. szám.

Legjobb óvszer a kolera ellen.

FŐRAKTÁR ZOMBORBAN:

Weidinger S. és Zs. kereskedésében.

Kitünő alkalom

nyílik egy L. rangú

üzlet megvételére

oly vidéki lakosok számára, kik a fővárosban letelepedni kívánnak. Egy a főváros legelőkelőbb pontján már régóta fennálló

lámpa-, érczeneműk- és fényüzési cikkeket

tartalmazó szolid alapra fektetett üzlet, mely előkelő vevő közönséggel bír, családi viszonyok miatt, előnyös feltételek mellett

szabad kézből eladó.

Ajánlatok „Üzletvétel” cím alatt Eckstein Bernát hirdetői iroda Budapest, fürdő-utca 4. szám alá intézendők.

Ifj. Brandl A.

Oedenburgban

ajánlja minden földművelő- és gazdaságnak

Brandl A. magyarapítója.

Ugyanis ez a

legjobb és legbiztosabb szer
épgy a buzán, rizsen stb.,

előforduló és ellen miként rozsda ellen is s szigorú használat után — mint minden esomagon jelezve is van —

teljes garantiát nyújt a siker iránt.

Kapható Ausztria-Magyarország legtöbb fűszerkereskedésében.

FŐRAKTÁR:

Oedenburgban ifj. BRANDL ANT.-nál
Griebenrunde 29.

Egy esomag ára 25 kr. nagyobb vételnél megfelelő árszámitás. 1-4

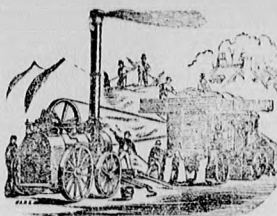
RUSTON, PROCTOR T^{SA}

BUDAPEST, NÁDOR-UTCZA 41. SZ.,

ajánlják

nagy raktárukat,

ugymint:

gőzmozdonyokat fa-, szén és szalmafütésre.

LEGJABB GŐZCÉPLŐGÉPEKET KÖNYÖKTENGELY NÉLKÜL.

Szeges gőzcéplőgépeket 2, 3 és 4 lóerejű nagyságban. Járgány-céplőket tisztító készülékkel vagy anélkül.

Egyes, kettős és hármas ekéket.

Sor- és szoró-velőgépeket, szénagyűjtőket, rostákat és kukorica-morzsolókat

stb. a legolcsóbb árakon és kedvező feltételekkel.

ÁRJEGYZÉKEK RIVÁNTRA INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

LINGEL KÁROLY

I. magy. bpesti gőzkeresztelő, vágoló- (Fraisso) esztergyólos és asztalos árú gyára.

Budapest VII. hosszabb. Rózsa-utca 4-5. sz.

mely a kor igényeinek megfelelőleg kitünően van szerelve, ajánlja minden e szakmába vágó gyártmányait, u. m. ajtó-, ablak-, párkány- és keretleceket, oszlopok és talpazatok, konzolák és tartók mindenféle vajatok és toronyminták szerint. Szalag és másoló fűrészkivágatok számtalan minta szerint. Továbbá mindenféle asztalos kellékek: Tölte- és varró asztaloszlopok ép ugy konzol-, ebédülő-, fautóll és sopalábak és oszlopok. Vázak különféle tárgyakhoz, kocsik, karoishok, kályhaellenek, varró és virágasztalok dítből feketén fényezett niel gombokkal. Parsztszékkek, állóke irodai és iskolai ezlokra, etagerok és festési állványok.

Továbbá építészeti és decoratív részletek.

Egyáltalán minden e szakba vágó munkák kivétel nélkül pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Gazdagon illusztrált árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

EGY GÉPÉSZ ki a cseplési termékekben járatos, a cseplési idényre esztog ha a kocvács - munkákra is vállalkozik, egész evre keresetek legobb értékesítést a lap szerkesztőségénél nyerveheti. 3-3

SALGÓ-TARJANI

TÖMÖR (darabos) és KOCCZA-

szén-

A közlekedő cseplési idény alkalmából ajánljuk a t. ez. gazdaságoknak

lokomobilgépek fűtéséhez

legobb sikerrel és evék óta elismert tömör (darabos) és koczácszenűket ivántra minden vasuti állomásra szállítva és legolcsóbb árak mellett.

Salgó-tarjani

KÖSZÖNYKÖNYV - RÉSZVÉNY - TÁRSULAT

BUDAPEST.

József-tér 12-ik szám alatt.

Az igazgatóság.

DRÓZSA és TÁRSA

VASBUTOR-GYÁROSOK

Raktár: BUDAPEST, József-tér 14-ik szám.

T. ez.

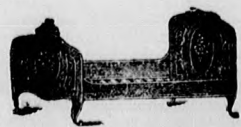
Ezennel tudomásul adjuk t. vevőknek és barátainknak a vidéken, hogy a már 20 év óta fennálló

kész vasbutor gyári raktárunkat

dúsan és a legkülönfélébb izlésnek megfelelően újonnan berendezve, felszereltük.

Midőn becses figyelmükbe ajánljuk ezikkeinket, mint: ágyak, padok, székek, kerti butorok, pavilonok, zuhany-készülékek, fürdőkádkak, madárkaütők, ruhafogások, virágasztalok, valamint olcsó s esinos mozdolóinkat és több e szakba vágó ezikkeinket, maradtunk pontos és lelkiismeretes kiszolgáltatásról t. ez. biztosítva

alázatos szolgálai

Drózsa és Társa,
József-tér 14-ik szám.

Illusztrált árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

3-3

Drámai költemények.*)

(Zsárdi, színmű 5 felvonásban. Musztafa, színmű 5 felvonásban. Saul király, színmű 5 felvonásban. Rövidlatok, vígjáték 3 felvonásban. Iris Molnár Gyula, Ára 1 ftt. 50 kr. Szerző tulajdona. Zombar, 1887. Öblát Károly könyvnyomdája.)

Mohár Gyula drámainak megbírálásánál azzal is kell foglalkoznunk amivel talán bírálóink egyikje sem — előszavával. Oly hang szól belőle, mint a milýnnel csak az éi, aki már onnan felülről semmit sem vár, akát már elkeseríthetett, vagy legalább érzéktelenül tett a felsőbb kritika; a ki már megunta az illetékesnek elismert kritikát, az Akadémiát, amelynek sok alkalommal bekopogtatott, de amely mindannyiszor visszastasi-totta. Most más formához apellál. Azt írja, hogy meg-szokta már a szídzást avagy agyonhallgattatást és ambi-ciója oda irányul, hogy

„majdan, — ha egyszer sok, sok év után,
— akad, ki már szívesen hallja is:
„szűnik méltó haragotok...”

Hát ez kevés ambíció. Mert ember, aki akármit is szívesen hall, akármiért és akármire akad. Ilyen „akadónak” dolgozunk nem szabad, mert akkor, Uram bo-csá! — horasztó perspectiva nyílik szeméink előtt és végiggondolhi is, amit akkor nyomtatnának, már az is kímle. A „Eliedende Blätter” egy nemrég megjelent száma sikerült rajzzal illusztrálja azt a viccet, hogy egy ördögöt hányszárazéért mint itéltek el a pokolban is kigon-dolható legszörnyőbb büntetésre: mindannak elolvására, amit egy évben itt e földön nyomtatásban kiadnak! Hát biz ennek fele sem tréfás.

Sokat írtak és panaszkodtak arról, hogy az Akadémia mily igazságtalan, és mennyire nem tudja méltányolni a valódi tehetséget. A szerző is azok közé tartozik, akik ezen állítólagos igazságtalanságnak áldozatai. Bajos lenne megkísérlelni annak megemlítését, hogy mennyiben volt az Akadémia bírálata egyes esetekben igazságtalan, — de hogy Molnár Gyulával szemben nem volt az, az bizo-nyos.

Az előttünk fekvő négy színdarab közül így, amint vannak, egy sem hozható szószra. Pedig az lenne az egyetlen alkalmas módja „a rosszul értesült pápától, a jobban értesült pápához” való felebbezésnek. Doezi Szechy Máriajának, melytől az Akadémia megtagadta a pályadíjat, a színpadon volt sikere, habár nem annyira a „drá-mának”, mint a „költeménynek” tapsol a közönség, és így itt sem oly fekete az — Akadémia, mint a minő-nek festik. De a szerzőnek ezen most kiadott drámáival ezen módhoz sem lehet folyamodnia, a közönség tapsai által sem czáfóljhatja meg a kritikát. Pedig színdarabok akarnak lenni, és nem költemények. A „Rövidlató” csak mint színdarab tehetné számat, és mint ilyen nagyon gyenge. A másik három darabnak azon előnye van, hogy tragoedia mind a három, s ezért már verses formájánál fogva, olvasmánynak beillik, amely érdeklődést és hatást tud kelteni. De a verses vígjáték, amely roppant hosszúra nyújtott három felvonásban, az érdeklődést annyira sem bírja felkelteni, mint egy napihár, az — olvasmány számba sem jöhet, mint drámai költemény. Ezen vígjá-tékban, ha talán nínésenek is meg fokozott mértékben, de mindenesetre fokozott mértékben érezhetők azon hibák, melyek, mint a hajókótelekben a vörös fonál, itt is minden darabon végig vonulnak.

Először is: valami hallatlan naivság.

A szereplőknek nem jellemzéséből, nem is cseleke-deteiből, hanem egyszerűen a szájába tett nyilatkozatai-ból kell megtudnunk, hogy mily hatást akart a szerző bizonyos beszédek tulajdonítani. A dráma írás nehéz mesterségének még sok fogása ismeretlen a szerző előtt. De a legfontosabbat ismernie kellene, azt, hogy a drá-mában cselekedni kell a szereplőknek. Nem úgy a mint azt szerző tételei, hogy minden drámájában a színpadon folynak az ütőzések, a mit színré hozni bajos dolog; hanem úgy, hogy a mi történet, akár a színpadon, akár csak elmondva, az következésképpen legyen a megelöl cselekményeknek. Ha a szerző azt akarja megjeleníteni, hogy pl. Kétel higgadt szavai Botond ha-ragját lehűtsék, azt közvetve kellene mutatni azzal, hogy Botond engesztelt hangon és békésebb szemmelben ha-tározzon Kétel szavai után, de nem úgy, hogy egész naivan azt mondatja Botonddal (Zsárdi 97. lap)

„Higgadt szavak! Haragomat lehűtsék.”

Csaknem ugyanazon szavak, vagy legalább ugyan-azon módja a hatás megjelenítésének, t. i. annak egy-zerű elmondatása, hogy most mit ért el a beszéd, mi hatása volt ennek vagy annak, — valamennyi színdarabban előfordul. Ez olyan primitív hiba, a mely egyes esetben csekélynek látszik, de következtetést enged, ha ily gyakran fordul elő, az írő drámai erejére.

Ezen módszer nonplusultrájának tekinthető a „Musz-tafa” cz. tragédia 3-ik felvonásának végére tett „meg-jegyzés”, a mely zárjelben és kisbetűkkel a színésznek vagy a rendezőnek szokott szólni, hogy elmenjen-e, jöj-jön-e, egyáltalán, hogy mit tegyen. Ezen megjegyzés itt ezen utasítást adja: „(Mélyen szemébe néz. Megértik egymást.)” Hogyan képzeli szerző ezt az akciót, hogy egymást „megértik”, azt mi nem értjük. Azt, hogy a publikum észlelje ezok megértését, azt igenis lehet színré hozni, tettekben, jelekben, ily akár szabad lett volna a sokszor alkalmazott elmondást is alkalmazni. De egymás megértése, az csak nem lehet akció? Ezt csak a szerző mondja itt nekünk privátim el. Magára vall azzal, hogy ezt másképp megjeleníteni nem bírta, ha-nem csak elmondja, még pedig betű szerint „inter pa-renthesin.”

Közvetlenül utána épp ilyen, vagy még czifrább a megjegyzések egyikje, és ezt az egész utasítást, mely

* A „Bácska” ez évi 54. számából vesszük át a bírálót. — azon egy oknál fogva, mert a „Drámai költemények”-re vonatkozó bírálótok átvenni igértük, s mert a „Kétli Nézelő” által kezdőből bírálást írtuk ki. Mond-nának sem kell, hogy a kritika egyetlen egy állással, dicsőrért vagy ósá-rással magunkévá nem vehetjük.

tudvalevőleg, mindig a rendezőnek szól a felvonás ele-jén, egészen közölni érdeemesnek és érdekesnek tartjuk:

„Negyedik felvonás.”

(Sík tör Karaburum mellett. A szín bal oldalából val harci zaj tör elő. Milyen a háttérben küzdő csapatok előre s hátra nyomulnak. Itt-ott sebesültek. Nyílt sátor a szín jobb oldalán, melynek egy kerevetén kinos lekti-tusában Fatime.) — Hát hogy valaki egy kereveten üljön pongolyolában, vagy szalonruhában, avagy hanyagul hátradölvé, azt el tudjuk képzelni, hogy hogyan rendezné el a rendező; — de miképpen állítaná elő, hogy „kinos lekti-tusában” üljön, — az már nehezebben érhető!

Eppen ezen csekélynek látszó dolgok, amelyeket itt kiemeltünk, mutatják azt, mennyire nem bírt a szerző kitűzött feladatával, és azon gondossággal, amellyel ezeket mégis egész naivan elmondani igyekezett, műveinek azon oldalát mutatja, a melyről elismerést remélhet, és ez az, a hol megszűnik dráma lenni, és már csak költemény.

Ez a „csak” a műfajok rangsorozatára vonatkozik, a melyben a dráma magasabb fokon áll a költemény-nél, nem pelig a szerző drámáira, mintha azok veszte-nének az által, hogy ha csak költeményekké letsenek. Ellenkezőleg azt javasoljuk, ha nem akarja elvesztetnek valani mindazon gondot, melyet e művekre fordított s a sok helyen szép verselést. (mint pl. Musztafaban. mig Zsárdról már inkább azt lehetne mondani, hogy hatol-tesis pirihies és spondeus sorokban van írva.) és a mi fő, ha csakugyan azt akarja, hogy „akadjan” a ki szívesen halgattja, még pedig nem egy, de sok, és pe-dig nem túrélemmel, hanem elismeréssel adózza, akkor írjon drámáiból költeményeket. Adja ki aztán ugyan-ezeket (de a vígjátékok kihagyva) és a netán még meg-irandókat „Drámai költemények” czím helyett „Költemé-nyek” czím alatt. Műveivel hármas határ szel át. A drá-mát, a drámai költeményt és a költeményt (és itt a költői elbeszélést.) Közülök a Rövidlatók csakis színdar-ab lehetne, és mint ilyen helyét épenséggel meg nem állja. Zsárd és Musztafaból költemény lehet, ha azt a mit inter parenthesis elmondani kénytelen szép jambu-sokba szedve, a párbeszédek közé igtatja, mert megjo-leníteni nem bírta és elmondani mégis akarta, annyival is inkább, mert kénytelen vele, hogy megértesse a cse-lekményt. Saul király pedig, a kötet legkiválóbb darabja, az egyedüli, amely elfogadhatónak látszik, leginkább felel meg a drámai költemény czímnek.

Szábitó alkalom kínálkozik exkursóra a drámai költemény és a színdarab határairol, a drámai költemény létjogosultságáról stb. való elmélkedésre terére. Nem élünk vele. Anyi bizonyos hogy a drámai költemény a színpadon csak vendég szerepet játszik. Hasonlít a drá-mai költemény színre hozatala az illusztrálásához. Az „ol-vasó”, mert minden zártkörben ülöt csak olvasónak te-kintünk ilyen előadással, csak még élénkebben kapja szeméi elé állítva „olvasmányát”, mintha illusztrálva legyen.

Részünkről színdarabnak nem tekintjük a drámai költeményt egyáltalán, és drámai költeményeknek nem tekintjük szerző műveit különösen. (Kivéve, a menyi-nyire kiveendő Saul királyt.) Álláspontunk ezen skizzi-rozása által feladatunkat megkönnyítettük annyival, hogy a színi bíráló szempontjából e műveket egyáltalán nem kell foglalkoznunk. E tekintetben ügyis csak sejteni le-hetne, hogy mily hatást tenne a színpadon ez vagy az a jelenet, ez vagy az alak. De azt már eleinte ki-mondottuk, hogy színré nem hozható egyik sem így, a mint van. Milyen lenne színré alkalmazva, azt csak ak-kor mondhatnók meg, ha már át lenne dolgozva ezen ezérla.

A szerző darabjaival színművekre kitűzött pályadí-jakra pályázott és azoktól méltán üttök el. Csak egy jellemző vonást akarunk a „drámai” fogvatkozások kö-zül kiemelni. „Zsárd”-ban Kétel a színmű elején a leg-rokonszenvesebb és legnemesebb alakjának van feltűn-tette, minden néző-olvasó rokonszenvét megnyeri, szinte örövendünk, ha dolga akad a színpadon — és a darab folyamán kitűnik, hogy aljas gazember, a ki pedig nem is később lett azzá, hanem mint ilyen lépett először is a színpadra. Ez a néző-olvasó ilyen megelégszése, a mit az meg nem boesáthat. A ki ilyen szép és költői sza-vakkal festi a barátágot, — (e rész különösen sikerült és szóról szóra idézendőnek váltunk szépségünél fogva):

Kétel: „Rosszabb tehát, mert ebből azt tudod meg,
Hogy nines magadhoz és így hozám bízalmad.
S ez fáj nekem: mert a barátú szívet,
Valójában nem érted! Halld tehát:
A hü barát több, mint szülő, rokon,
Több mint a kedves s több még mint az „én”!
Szülő, rokon, kedves bűnök sirtaja;
Az „én” töpreng, elmékdik fölötte;
Igaz tanácsot csak a jó barát ad,
Mert tiszta ésszel fongatja azt.
A mit magadnak is megvalni félsz:
Egy más „magadnak” valld meg s ez: barátod;
S mert csak a bajt és nem a félszt is érzi,
Higgadtan rávalól a mendekere,
Azért én és én „én”-em jóbarátom,
Szólj igazabban hozzám, mint magadhoz.”

A ki így szól, az alaváló gazembernek és agent provocateurnak bizonyul a darab későbbi részeiben! (Mellesleg megjegyezve mindjárt itt is úgy jeleníti meg szerző a hatást, hogy Zsárdal azt felelti: — s im e peroban.

„Hogy szép szavad bízalmam megteremté!”

Ilyen megelégsése a néző-olvasónak az írő fogások egyik legfontosabbjának felismerését bizonyítja. Szabad megeljni az olvasót vértalan jelenetekkel, de a kinek jellemét egy eleinte következetes beszéd és cselekvés által a szerző (talán önkéntelenül) megállapította és a nézővel elfogadtatta, azon ily gyökeres elváltozást elkö-vetni nem szabad. A nézőt az szokta vonzani a figye-lemre, hogy a szerző néhány odavetett szavából meg-

sejti a következendőkét, eltalálhatja a bonyodalmat a jellem alapján, és a kifejlést a cselekmények alapján. Tetszik neki az, ha ő okosabb, mint a szereplők, a mig azok odafünné félnek vagy reménykednek, addig ő zsöl-kejben mosolyogva ül, és örvendő lesi, hogy bonyolód-lik a dolog olyanféléképen a mint ő gondolta már előre. Elbeszélésben is így van. Az olvasó kök hogy sejtjen, következtetgeszen valamit, és meg is teszi míg szerző akaratára ellenére is az adott jellemzés alapján. Ha aztán tévedett, azt a szerzőnek kell hibául felírnia, mert akkor ennek nem sikerült a jellemzés. Azt hogy ennyire megelégsék, mint a fönt idézett példában, meg nem bo-esíthatná.

A nyelvzetet sok helyen igen emelkedet és szép. Ezen fényoldal a legnagyobb elismerésre méltó, és erre az olvasó figyelmét felhívjuk. A verselés Zsárdban igen gyenge. Vannak benne ilyen ja m b u s sorok:

„Bár trigyod is együttal.” (32. lap.)

Musztafaban sokkal görödtelényebbek a versek.

Saul király, a kötet legjobb darabja, melynek thé-máját mindvégig történelmi alaplól vette a szerző és így az, ha csak elrontani nem akarta, ügyes jelentkezés által igen hálás anyagga vált. Logyonzóbb, mint olvasmány, és kevés javítás kellene rajt, hogy mint drámai költemény is szépen megállhassá helyét. Hibája, a mi valamennyi darabban is előfordul, hogy minden egyes mondatot 10—20 vers sorban kerülgetnek, a mig nagy nehezen elmondják a legközségesebb dolgot. Néhol a szó ezen kerülgetése igen ügyes, egészen shakspere, de bizony legtöbbször egészen lapos. Ugy látszik arra kellett a szerzőnek, hogy kitöltsé vele a jeleneteket, ezeket az 5 felvonásokat, és az 5 felvonásokkal a 700 lapot, a mennyire e 4 darab terjed. A Saul históriája ismeretes a bibliából, és mégis ajánljuk olvasmány gyantán.

Musztafaból csak épen Musztafa szerepléséről és el-bukásáról szól a történelem, a mit szerző hozzárt az alig tartozik a történelmi alapra és ép ugy játszhatnék Hispániában, Rómában vagy a 30 éves háboruban. Az alakok alig skizzirozva vannak, nem hogy kidomborod-nának, és a jellemek kettő kivételével jellemtelenek. Ugy látszik, mint ha az egyetlen jellemzés, melyet erős vonásokkal kísérelt meg a szerző. Kételé, oly rosszul sikerült, hogy később abban hagyta e meddő fáradozást.

A Rövidlatokban ismétlődnek azon hibák, melyeket a kritika, még az Akadémiát is, egy erősen ostorozott a „Rangkörség”-nél. E vígjátékon el sem tudunk mo-solyodni.

A nyitja minden bonyodalomnak, a Rövidlatokban is, hallgatóság a fal mögött, vagy a lugásban s több efléle. Az alakok legtöbbször annyira tulozva van, hogy bohózatnak is elég lenne, — de nem vigak, egy cseppet sem vigak! Hol nevetne a szerző, ha ezt a darabot elő-adnák? Vornyák tanár alakja csak бетétel és a színesz sok mőkájával lehetne mulatságossá. Rosumun-dával együtt oly elnyítt figurák, mint akár kirintársai „Eduárd és Kunigunda.” A gonosz jellemek itt is oly naivan mesélik el, hogy ök gonoszak, amint azt színpad-on elmondani nem szabad. „(Főlré)” beszélve sem. Ezt önmagának sem vallja be az intrikus, nem hogy a közönségnek megszigná.

Tulmenünk az átengedett tér határain, ha itt az egyes alakok jellemzésével tüzétesebben foglalkoznánk. És aztán nem is akarunk a közönség érdeklődésén rotáni. Mint olvasmány mind a négy darab elég érde-kes, és a ki csak azért veszi elő e könyvet, hogy ol-vasson, az elég szórakozást fog találni és a szerző-nek az előszóban bevallott szerény igényét ez még tul is fogja haladni.

A darabok meséjét sem mondjuk el, mert ezzel elvonnánk minden érdeklődést a kifejlődések iránt. Any-nyit azonban gyengébb lelkűek és idegzetűek kedvéért megszaghatunk előre, hogy sok lövöldözés ugyan nem fordul elő a drámákban, mert oly időbken játszanak, a mikor a puskapor még nem volt felfedezve, hanem egyéb gyilkoló eszközök igen is működnek iszonyatosan, és némelyik darabból alig hogy a sugó marad meg életben a végén.

Szép gondolatok tartikják a különben egyhangvá váló beszélgetéseket és ezek, valamint a már fent dicsért nyelvzet teljes elismerésre méltók. Hogy csak egyet idézzünk izelőlül. Izolda így szól (65. lap. Zsárd):

„Repülve kéne vinnem ezt a hirt,

Mely népetem romlásból menti meg,

De oly nagy tartozást viszek magamnal,

Hogy onsulnyával vissza-visza tart!”

Vagy másutt (Musztafa 94. lap) e szók:

Mahmud: „— Lesny! Nines veszve semmi!

Fatime: „Ha semminek tekintesz.”

Kisebb dolgokban akadékoskodhatunk volna, ha nem lett volna nagyokról is annyi mondani való. Így pl. e szót „uralni” szerző is úgy érti, hogy „ur lonni”, pedig annyit tesz, hogy „szolgálni.” E hibáján külön-ben osztozik a magyar írők és írnökök kilenczített része. Aztán a neveléstudományt paedagogiának, nem paedagogiának nevezik, mint szerző azt a Rövidlatók-ban oly sokszor és oly sok szereplő által nevezeti, hogy azt sem sajthőbának, sem vicnekn nem vehetjük. Hatatmas lapsus az is, hogy „Saul király”-ban valamennyi zsidó folyton Jehovákat mond, pedig tudvalevő, hogy e szót zsidónak kiejtenie nem szabad.

A kötet kiállításra igen csinos és ára nagyságához mérve csekélynek mondható.

Azt ajánljuk szerzőnek, hogy tehetségét, mely ott csillog legszében, ahol leírni, elbeszélni kell, az elbeszélő költészet terére fordítsa. Rövidlatokat többé ne írjon, hanem igen is oly jeles darabokat, minővé Saul király kevés fáradsággal alkítható!

HUZÁS

 már a jövő héten!

Kincsem-**S**orsjegyek á **1** frt

11 sorsjegy 10 forint

6 sorsjegy **5** frt **50** kr.

Főnyeremény készpénzben

 50.000 frt

Továbbá

10.000 frt 5000 frt 20% levon.

4875 Pénznyeremény.

Kincsem-Sorsjegyek kaphatók

A magyar lovar-egylet

sorsjegy-irodájában:

 Budapest, Váci-utca 6. szám

és e lap kiadó-hivatalában valamint nyomdájában is.